

Bydlin, ruiny zamku i kościoła na Świętym Krzyżu, XIV w.

1. Kategoria

Militaria, zamek

2. Położenie administracyjne

gm. Klucze, pow. olkuski, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.38885 19.64301

4. Kod w dokumentacji

Bydlin-01-163

5. Data weryfikacji terenowej

26 kwietnia 2016 r.

6. Opis

Ruiny wznoszą się na szczycie zalesionego wzgórza, około 1 km na północ od Bydlina. Zamek został wybudowany prawdopodobnie w XIV wieku przez rodzinę Toporczyków. Miejscowe legendy mówią, że kiedyś należał do jednego z nieślubnych synów króla Kazimierza Wielkiego. Badania archeologiczne z 1989 roku wykazały, że pierwotna budowla została wzniesiona na splantowanym ostańcu wapiennym i składała się z wieży, budynku mieszkalnego, dziedzińca i muru*.

W XVI wieku zamek został przebudowany na kościół. Część opracowań podaje, że dokonali tego w pierwszej połowie stulecia nowi właściciele Bydlina, Bonerowie. Kolejny właściciel, wojewoda krakowski i marszałek wielki koronny Jan Firlej, miał zamienić kościół w zbór ariański. Pod koniec wieku za sprawą jego syna, Mikołaja, zbór został oddany katolikom. Olgerd Dziechciarz zwraca jednak uwagę, że historia ze zbozem ariańskim jest mało prawdopodobna, ponieważ Jan Firlej był do końca życia wyznawcą kalwinizmu. Niewykluczone, że za czasów Bonerów budowla była używana jako zameczek myśliwski i że to dopiero Mikołaj Firlej (syna Jana) przebudował pod koniec wieku starą warownię na kościół, który otrzymał wezwanie Świętego Krzyża*.

W 1655 roku kościół spaliły maszerujące pod Częstochowę wojska szwedzkie. Odbudowywany jeszcze kilkakrotnie, między innymi przez Męcińskich w XVIII wieku, został ostatecznie opuszczony. Pod koniec XIX wieku na wzgórzu widać było już tylko ruiny z wysoką wieżą**, a w latach trzydziestych dwudziestego wieku – same mury, które *sterczą tylko do połowy okien, których jest 3 od południa i jedno od wschodu****.

7. Źródła i materiały

*Olgerd Dziechciarz, *Przewodnik po ziemi olkuskiej. Tom II, cz. 1, Gminy Klucze i Pilica*, Agencja PRomocji OK, Olkusz 2000, s. 11-12. Wersja ze zbozem ariańskim - patrz m.in. tablice informacyjne przy zamku oraz opracowania internetowe: *Wikipedia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Zamek_w_Bydlinie, *Szlak orlich gniazd*, <http://www.orlegniazda.pl/Poi/Pokaz/7981>, *Zamki w Polsce*, <http://zamki.net.pl/zamki/bydlin/bydlin.php>, dost. do wszystkich wymienionych źródeł 11.08.2016.

***Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, Tom I, Warszawa 1880, s. 504.

Wersja online: http://dir.icm.edu.pl/Slownik_geograficzny/Tom_I/504, dost. 11.08.2016.

*** Antoni Wiatrowski, *Ilustrowany przewodnik po Ziemi Olkuskiej*, Zarząd Obwodu ZHP, Olkusz 1938, s. 105.

8. Varia

9. Dodatkowe fotografie obiektu

